

NGHIÊN CỨU VỀ NHÂN VẬT LÝ ÔNG TRỌNG TRONG SỬ LIỆU VIỆT NAM VÀ TRUNG QUỐC

Ngô Thị Xinh

Đại học Quốc gia Thành Công, Đài Loan (Trung Quốc)

Tóm tắt: Lý Ông Trọng là một trong những nhân vật nổi tiếng và được tôn thờ như một vị thần trong lịch sử, văn hóa Việt Nam. Ở Trung Quốc cũng có sử liệu viết về Lý Ông Trọng với tên gọi khác là Lý Thân. Trong bài nghiên cứu này chúng tôi tập trung nghiên cứu về nhân vật Lý Ông Trọng trong diễn dịch lịch sử tư liệu và văn hóa của người Việt Nam, đồng thời điểm xuyết, so sánh với hình ảnh Lý Thân trong thư tịch văn hóa Trung Quốc, nhằm làm rõ những đóng góp, chiến công được ghi lại trong sử sách của ông đối với hai nước Việt Nam và Trung Quốc.

Từ khóa: Lý Ông Trọng, Lý Thân, Tản Thủy Hoàng, quân Hung Nô, vị thần nước Việt Nam.

Nhận bài ngày 7.1.2021; gửi phản biện, chỉnh sửa, duyệt đăng ngày 22.2.2021

Liên hệ tác giả: Ngô Thị Xinh; Email: K18047015@gs.ncku.edu.tw

1. MỞ ĐẦU

Lý Ông Trọng được dân gian và sử sách nước ta ghi chép khá nhiều và tỉ mỉ. Tài liệu Việt Nam có *Đại Việt sử ký toàn thư*, *Khâm định Việt sử thông giám cương mục*, *Việt điệu u linh tập*, *Lĩnh Nam chích quái ngoại truyện*, *Quan lại trong lịch sử Việt Nam*, *Từ điển nhân vật lịch sử Việt Nam*,... Đây là những tài liệu có ghi chép về nhân vật Lý Ông Trọng và có nội dung phong phú. *Danh nhân Lý Ông Trọng với Di tích và Lễ hội Đình Chèm* là tài liệu do quê hương Thụy Phương biên soạn, nội dung đầy đủ và chi tiết giới thiệu về gia đình, lễ hội,... Viết về ông, cũng có nhiều sử liệu của Trung Quốc hay Việt Nam ghi chép, nội dung có sự chênh lệch nhưng không lớn, ví dụ: tài liệu Trung Quốc Đại từ điển tên người Trung Quốc, Sơn đường tứ khảo, Thiên trung ký, Quảng dư ký,... Những tài liệu này ghi chép và giới thiệu về Lý Ông Trọng với họ tên là Nguyễn Ông Trọng. Thực chất đây đều cùng chỉ một người là Lý Ông Trọng. Nội dung của những tài liệu này cũng chỉ là những đoạn văn nhỏ có ghi chép về ông chứ chưa phải là một bài viết phân tích cụ thể, chi tiết. Ngoài ra còn có Tuyển tập luận văn lịch sử quan hệ Trung Việt của tác giả Trương Tú Dân nội dung khá phong phú, nêu rõ lý do Lý Ông Trọng đổi thành họ Nguyễn; nhắc đến những chiến tích của ông. Trần Khánh Hạo, Trịnh A Tài và Trần Nghĩa biên tập và xuất bản *Tiểu thuyết Hán văn Việt Nam tùng san*, tập 2, *Lĩnh Nam chích quái ngoại truyện - Lý Ông Trọng truyện*, đây là tài liệu có nội dung gần với tài liệu của Việt Nam ghi chép nhất và còn bổ sung những câu chuyện dân gian truyền miệng của Việt Nam. Vĩ Hồng Bình với bài báo nghiên cứu Nhân

vật đặc biệt trong lịch sử văn hóa hai nước Việt - Trung: Ông Trọng đã nghiên cứu về Lý Ông Trọng. Tác giả Vĩ Hồng Bình đề cập khá nhiều vấn đề, trong đó có vấn đề giải thích lý do Ông Trọng đổi từ họ Lý sang họ Nguyễn. Trong bài viết này, người viết thông qua sử liệu của Việt Nam để tiến hành nghiên cứu và khảo sát nhân vật Lý Ông Trọng và điểm xuyết so sánh với tư liệu lịch sử Trung Quốc. Đồng thời sử dụng phương pháp điền dã để tìm hiểu thực tế về những câu chuyện dân gian, cuộc đời, sự tích,... xoay quanh nhân vật này.

2. NỘI DUNG

2.1. Giới thiệu về cuộc đời Lý Ông Trọng

Theo sách *Liệt tiên truyện*, phần *Người nước ta làm quan Trung Quốc* của tác giả Đặng Xuân Khanh [2, tr.71a] chép rằng: Lý Ông Trọng hay còn gọi là Lý Thân, sống vào khoảng thời Hùng Vương thứ 18 đến thời vua An Dương Vương (tức là khoảng năm 256 đến năm 208TCN), là người xã Thụy Phương, huyện Từ Liêm, tỉnh Sơn Tây (nay là phường Thụy Phương, quận Bắc Từ Liêm, thành phố Hà Nội). Ông có thân hình vạm vỡ, cao lớn, cao hai trượng ba thước.

Chuyện xưa kể rằng, vào một ngày cha của Lý Ông Trọng là Lý Tuấn, đến xã Đa Lộc huyện Thiên Thọ phủ Khoái Châu trấn Sơn Tây (nay là xã Đa Lộc huyện Ân Thi tỉnh Hưng Yên), gặp một người con gái sắc đẹp tuyệt trần, dung mạo đoan trang, tên là Kha Nương. Nàng là con gái của ngài Hoàng Nguyên và bà Vương Thị Hân, nổi tiếng giàu có nhất vùng, lại rất hiếu thảo. Cha của nàng đã sai người đi mời ông (tức cha của Lý Ông Trọng) tham gia một bữa tiệc, hai người gặp nhau và đem lòng thương yêu nhau, sau đó hai người nên duyên vợ chồng. Không lâu sau, nàng Kha Nương đang đi dạo trong vườn thì đột nhiên cảm thấy trong người rất hứng khởi, vui vẻ, toàn thân phát sáng ánh hào quang, từ đó nàng được biết rằng đang mang thai. Mười ba tháng sau, vào giờ Dần ngày 10 tháng 3 năm Bính Tuất, bà sinh hạ được một bé trai khôi ngô tuấn tú, khí chất hơn người. Cũng vào lúc đó, trên trời xuất hiện những đám mây hồng, trong nhà phát ra mùi thơm rất đặc biệt, vợ chồng Kha Nương cảm thấy rất vui, cho rằng ông trời thương yêu đã ban cho họ đứa bé này, và ngay lập tức đặt tên là Lý Thân.

Ông Trọng lớn lên, làm một chức quan nhỏ trong hương ấp. Theo Ngô Sĩ Liên [4, tr.163] ghi chép tại *Đại Việt sử ký toàn thư* thì khi còn trẻ, ông đến hương ấp làm lực dịch, bị trưởng quan quở mắng, liền bỏ sang nước Tần làm quan, cụ thể như sau:

*Thời đó, ở nước Giao Chỉ, huyện Từ Liêm, có Lý Ông Trọng, thân cao hai trượng ba thước. Lúc trẻ, đi hương ấp làm lực dịch, bị trưởng quan quở mắng, bèn bỏ sang nước Tần làm quan. Còn theo Bành Đại Dực [1, tr.1] ghi chép tình tiết này trong *Sơn đường tứ khảo* thì sau khi Ông Trọng bị trưởng quan đánh, bèn bỏ đi, và tìm đến nghiệp học hành sách vở. Ông Trọng là người cao lớn, có sức vóc, và cũng là người có học hành, chữ nghĩa. Sau khi đến nước Tần, đã được vua Tần Thủy Hoàng kiểm tra trình độ văn, võ, kết quả: Văn đạt hiệu liêm, Võ đạt hiệu úy (quan binh đời Tần đều gọi là úy, hiệu úy là tướng quân chỉ huy quân lính). Vua Tần rất vui liền “cử Ông Trọng dẫn mười vạn binh trấn giữ đất Lâm Thao” (nay*

là tỉnh Thiểm Tây - Trung Quốc). Sau đó, vua Tần đồng ý gả con gái là Bạch Tĩnh Công cho Ông Trọng, đồng thời phong ông làm Tư lệ hiệu úy. Họ sinh hạ được sáu người con, nhưng không rõ là mấy người con trai và gái.

Theo Trần Khánh Hạo, Trịnh A Tài và Trần Nghĩa [6, tr.156] ghi chép trong *Lĩnh Nam chích quái ngoại truyện, truyện Lý Ông Trọng* thì: *Thời vua Hùng Vương, ở Giao chỉ, có người ở Từ Liêm, mang họ Lý, sinh ra đã to lớn, cao hai trượng ba thước, dững mãnh, hung hãn, giết người đáng xử tội tử hình, vua Hùng tiếc không nỡ giết đi. Đến thời vua An Dương Vương, Tần Thủy Hoàng muốn đánh nước ta, vua An Dương Vương đành dâng hiến Lý Thân. Vua Tần đắc ý, rất vui mừng, dung làm Tư lệ hiệu úy. Như vậy, Lý Ông Trọng có cha tên là Lý Tuấn, mẹ tên là Kha Nương và vợ ông là công chúa của nước Tần - Trung Quốc, tên Bạch Tĩnh Công, ông có sáu người con. Lúc trẻ ông làm tướng quân ở nước Tần đến chức Tư lệ hiệu úy, lúc già quay về sống tại quê hương là trấn Sơn Tây, phủ Quốc Oai, huyện Từ Liêm. Trong tài liệu *Đại Thanh nhất thống chí*, quyển 422 cho rằng Lý Ông Trọng là người Nam Hải, điều này sẽ gây ra cho người đọc hiểu nhầm Nam Hải là ở Trung Quốc. Người viết đã quay về bối cảnh lịch sử xã hội đương thời để tìm hiểu về chi tiết này, cụ thể như sau:*

Vào năm 221 trước công nguyên, vua Tần Thủy Hoàng “binh lược quốc”, thống nhất thiên hạ. Vua Tần phân vùng Lĩnh Nam thành ba quận: Nam Hải, Quế Lâm và Tượng Quận, ba quận do Nam Hải quản lý, Giao Chỉ thuộc Tượng Quận quản lý. Sau khi vua Tần Thủy Hoàng qua đời, Triệu Đà tiếp tục kế vị quản lý. Vì vậy, Lý Ông Trọng là người Giao Chỉ, sau này là Việt Nam, không phải là người Trung Quốc, mà ông chỉ làm quan ở Trung Quốc mà thôi. Hiện tại Lý Ông Trọng được thờ tự tại Đình Chèm, thuộc phường Thụy Phương, quận bắc Từ Liêm, Hà Nội.

2.2. Những sự tích về Lý Ông Trọng

Theo dân gian Việt Nam cho rằng, Lý Ông Trọng đã hiển linh vào giấc mơ, báo mộng, giúp vua Trần ba lần đánh bại quân Nguyên. Vào niên hiệu Trùng Hưng thứ nhất, tức năm 1258 vua Trần Nhân Tông đã phong ông là Oanh Liệt và ban tặng sắc phong đi kèm. Tiếp đó, vào niên hiệu Hưng Long hai mươi mốt, tức năm 1313, vua Trần Anh Tông phong ông là Phụ Tín Đại Vương và Thượng Đẳng Phúc Thần. Những vị vua kế vị sau này cũng đều phong ông mỹ tự, phong ông là Hy Khang Thiên Vương và tổ chức cúng bái hàng năm.

Ở Trung Quốc, hầu hết những sử liệu cũ đều ghi chép Lý Ông Trọng chủ yếu giữ chức Tướng quân cho triều đại nhà Tần, đồng thời nêu rõ chiến tích đánh bại quân Hung Nô của Ông Trọng, cụ thể như sau: Theo Trần Diệu Văn [7, tr.945] chép trong *Thiên trung ký, quyển 21: Trường nhân* thì: *Người đồng tên là Ông Trọng, người An Nam, thân cao hai trượng ba thước, khí chất dững mãnh, khác người thường. Lúc trẻ làm huyện sử. Bị trưởng quan trách mắng, bèn nói: Làm người thì phải như thế. Sau đó bèn bỏ đi, chuyên tâm học hành. Tần Thủy Hoàng bình thiên hạ, cho Ông Trọng điều binh, chiếm giữ đất Lâm Thao. Tiếng tăm lẫy lừng, làm chấn động quân Hung nô. Ông Trọng chết, vua Tần cho đúc tượng đồng, đặt ở ngoài cửa Tư Mã cung Hàm Dương. Quân Hung Nô tưởng thật mà khiếp sợ, bỏ chạy thoát thân. Những sử liệu như *Sơn đường tứ khảo*, quyển 149: *Thần kì-Thần*, hay *Quảng dư ký*,*

quyển 9: *Danh thần đời Tần*, hay *Đại từ điển tên người Trung Quốc*, đều có chung nội dung với *Thiên trung ký*, duy chỉ có một chi tiết duy nhất có sự sai khác đó là họ tên của Ông Trọng được ghi chép là Nguyễn. Việc đổi họ từ họ Lý sang họ Nguyễn xảy ra vào đời nhà Trần, đây là vấn đề giải thích khá phức tạp, trong nội dung bài viết này, do quy định dung lượng bài viết có hạn nên người viết không đưa vào nội dung nghiên cứu lần này, và sẽ được giải thích ở những bài viết sau.

“Người đồng” Lý Ông Trọng được thiết kế khá đặc biệt, là người cao to, bụng được đúc rỗng, có thể chứa được mười hai người bên trong, khi rung lắc có thể phát ra âm thanh lớn, trọng lượng lên đến cả ngàn tạ, được đặt trước cung ở Hàm Dương. Khi quân giặc Hung nô nhìn thấy có thể sẽ kinh hoàng bạt vía mà bỏ chạy. Theo Vĩ Hồng Bình [11, tr.49-52], vào thời Càn Long, hoàng đế đã tức giận với một vị quan bởi vì khi Vua ban sắc lệnh chọn đề tên vào mộ chí thì đã đề tên “Ông Trọng” hai chữ này bị đảo ngược lại thành “Trọng Ông”. Sau đó hoàng đế lập tức viết một bài thơ về vấn đề này như sau:

Ông Trọng như hà thuyết Trọng Ông

Thập niên song hạ khiếm phu công

Tòng kim bất hứa quy Lâm Hàn

Biếm nhĩ Sơn Tây tác phán thông

(Dịch nghĩa: Ông Trọng sao viết thành Trọng Ông, như vậy công phu mười năm đành lãng phí, từ nay không được phép quay về Lâm Hàn nữa, mà phải bị xuống Sơn Tây xét xử). Thực ra đây là nội dung được ghi chép trong *Thanh bại loại sao phần Khôi hài loại*, của tác giả Từ Kha ghi chép về lịch sử, văn hóa, xã hội, kinh tế,... của Trung Quốc thời nhà Thanh. Ông Trọng được ghi chép trong phần *Khôi hài loại*, với nội dung như đã trình bày ở trên. Điều này chứng tỏ Ông Trọng là người rất nổi tiếng ở Trung Quốc, hầu như ai cũng biết và việc một viên quan triều đình nhà Thanh viết nhầm tên của Ông Trọng đã trở thành câu chuyện khôi hài, không ai có thể tin được.

Theo *Lĩnh Nam chích quái liệt truyện* ghi chép về Lý Ông Trọng khá tỉ mỉ và chi tiết như sau: *Thời vua Hùng Vương, ở Giao chỉ, có người ở Từ Liêm, mang họ Lý, sinh ra đã to lớn, cao hai trượng ba thước, dũng mãnh, hung hãn, giết người đáng xử tội tử hình, vua Hùng tiếc không nỡ giết đi. Đến thời vua An Dương Vương, Tần Thủy Hoàng muốn đánh nước ta, vua An Dương Vương đành hiến Lý Thân. Vua Tần đắc ý, rất vui mừng, dung làm Tư lệ hiệu úy. Vua Tần bình thiên hạ, dùng Ông Trọng trấn giữ đất Lâm Thao, quân Hung nô vì thế mà không dám tới gần. Phong ông làm Phụ tín hầu và cho phép về nước. Sau đó, quân Hung nô lại quay lại xâm lược, vua Tần nhớ Lý Thân, liền sai sứ thần về tìm, Lý Thân không đồng ý đi tiếp, bèn trốn ở hồ đầm trong thôn. Bị vua Tần trách mắng, An Dương Vương liền cho người tiếp tục tìm nhưng không thấy, giả vờ nói là Ông Trọng đã chết. Vua Tần không tin, hỏi vì sao chết, được trả lời do bệnh tả mà chết. Vua Tần liền sai người đi kiểm tra. Vua Tần ra lệnh đem xác tới. Lý Thân không còn cách nào khác đành xẻo thịt, ngâm xác vào thủy ngân rồi đem nộp cho Vua Tần. Vua Tần thở dài. Cho đúc tượng đồng, hiệu Ông Trọng, đặt ngoài cửa Tư mã cung Hàm Dương, phía trong đựng hơn mười người.*

Từ khắp nơi đến cung đình, người núp ở trong giao động, Hung nô cho rằng Hiệu Uy sống lại, không dám tới gần. Đến đời Đường, Triệu Xương làm đô hộ Giao Châu, tối nằm mộng thấy Lý Thân giảng về Xuân Thu, Tả thị truyện, cho rằng Lý Thân ghé thăm mình, liền lập đền thờ tự... Cao Biền cho trùng tu đền thờ, khắc tượng gỗ, lấy hiệu là Lý hiệu úy tự, ngày nay tại huyện Từ Liêm, bên cạnh dòng sông lớn, đến kinh thành chỉ cách khoảng bốn năm mươi dặm. Mỗi năm đều tổ chức cúng tế.

Tiểu thuyết Hán văn Việt Nam từng san, tập 2, Lĩnh Nam chích quái ngoại truyện - Lý Ông Trọng truyện hay Đại Việt sử lý toàn thư cũng đều ghi chép giống với nội dung như trên. Sử liệu Việt Nam đã ghi chép rất tỉ mỉ, bổ sung những chi tiết mà sử liệu Trung Quốc còn không nhắc tới như: vua Tần nhớ Lý Thân, liền sai sứ thần về tìm, hay Vua Tần không tin, hỏi vì sao chết, được trả lời do bệnh tả mà chết. Vua Tần liền sai người đi kiểm tra. Vua Tần ra lệnh đem xác tới. Lý Thân không còn cách nào khác đành xẻo thịt, ngâm xác vào thủy ngân rồi đem nộp cho Vua Tần. Vua Tần thở dài,... Điều này đã làm cho nhân vật Lý Ông Trọng hiện lên thêm phần sinh động và đặc sắc hơn trong sử liệu.

Năm 1369-1370, nhà thơ, nhà quân sự, nhà ngoại giao Phan Sư Mạnh trong một lần đón tiếp sứ giả nhà Minh, đứng bên một dòng sông rất đẹp, tại đình Chèm, phong cảnh thanh bình, êm ả, đã làm lay động tới nhà thơ, liền sáng tác bài thơ:

Ngọc Nhị hàn quang tắm quảng dã

Tản Viên tẻ sắc chiếu Thăng Long

Văn Lang thành cổ sơn trùng điệp

Ông Trọng từ thâm vân đạm nông

Dịch nghĩa:

Sông Hồng nước mát tắm khắp đồng

Tản Viên núi đẹp chiếu Thăng Long

Văn Lang thành cổ non trùng điệp

Ông Trọng đền thiêng mây nhạt nông

Ông Trọng và đình Chèm đã trở thành nguồn cảm hứng thi ca cho nhà thơ ở Việt Nam cũng như ở Trung Quốc. Với sự tôn kính của mình, các nhà thơ đã miêu tả phong cảnh của đình Chèm thật đẹp, yên bình nhưng cũng rất linh thiêng.

Tác phẩm Đại Nam quốc sử diễn ca, hồi 7: Nền đô hộ của nhà Đường (603-905) của tác giả Lê Ngô Cát và Phạm Đình Toái cũng ghi chép về sự tích Lý Ông Trọng như sau:

Chuyện Lý Ông Trọng

Kể từ đô hộ Triệu Xương,

Thành La xây lại vững vàng hơn xưa.

Thuyền chơi qua bến sông Từ,

Giác nông đâu bỗng tình cờ lạ sao.

Thấy người hai trượng dài cao,
 Bàn kinh, giảng truyện khác nào văn nhân
 Cùng nhau như gửi tâm thân,
 Tỉnh ra mới rõ nguyên căn tổ tông.
 Lý Ông Trọng ở Thụy Hương,
 Người đời vua Thục mà sang thi Tần.
 Hiếu liêm nhẹ bước thanh vân,
 Làm quan hiệu úy đem quân ngữ Hồ.
 Uy danh đã khiếp Hung Nô,
 Người về Nam quốc, hình đồ Bắc phương
 Hàm Dương đúc tượng người vàng,
 Uy thừa còn giúp Tần hoàng phục xa.
 Hương thơm cỏ miếu tà tà,
 Từ nay tu lý mới là phong quang.

Tác giả sử dụng thơ ca để kể chuyện lịch sử, *Chuyện Lý Ông Trọng* được kể chuyện với giọng thơ hào hùng, sự tích và chiến tích của Ông Trọng ở Trung Quốc cũng được hiện ra rõ ràng, chi tiết và tỉ mỉ, giúp người đọc hiểu rõ hơn về con người cũng như những chiến tích của Ông Trọng.

2.3. Thảo luận

Một dẫn chứng khác với nội dung ở trên, có thể thấy ở tài liệu *Quan lại trong lịch sử Việt Nam* của Vũ Ngọc Khánh (2008) cho rằng Lý Ông Trọng có thể chỉ là một câu chuyện thần thoại, nhưng ở nước ta vẫn luôn cúng bái và tôn vinh ông là Đức ông, đền thờ tại xã Thụy Phương, cũng trong phạm vi thành phố Hà Nội. Ông Trọng có thể trong lịch sử nước ta là người đầu tiên được ghi chép là người có chức quan và cũng có chức danh. Và tác giả Hoàng Xuân Hãn [3, tr.95] biên dịch tác phẩm *Đại Nam Quốc sử diễn ca* trọn bộ của Lê Ngô Cát và Phạm Đình Toái biên soạn, với bản in lần 1 năm 1956, cũng cho rằng chuyện Lý Ông Trọng là dã sử vì đời Tần người Trung Quốc chưa sang cai trị nước ta.

Đây có thể là một vấn đề nên được thảo luận sâu thêm. Theo người viết thì Ông Trọng là nhân vật có thật, và việc ông sang Trung Quốc làm quan cũng là có thật. Điều này là không thể xảy ra. *Sử ký, Đại từ điển tên người Trung Quốc, Sơn đường tứ khảo*,... đều ghi chép cùng một nhân vật là Lý Ông Trọng, người Việt Nam, cùng những chiến tích lẫy lừng của Ông. Điều này chứng tỏ rằng Lý Ông Trọng là người thật, và chiến công cự quân Hung Nô của ông giúp vua Tần cũng có thật. Có chăng chỉ là người sau thêm thắt, thêm dệt lên thêm một số chi tiết để tăng thêm sinh động cho nhân vật mà thôi. Vấn đề này vẫn cần được những nhà nghiên cứu trong và ngoài nước tiếp tục nghiên cứu và làm rõ. Như vậy, Lý Ông Trọng là người Việt Nam. Ngoài ra, theo dân gian Việt Nam thì ông còn hiện linh vào giấc mơ của

vua Trần Anh Tông, Trần Nhân Tông,... giúp họ giải quyết những việc nước, và được phong là Oanh Liệt, Phụ Tín Đại Vương và Thượng Đẳng Phúc Thần. Hy Khang Thiên Vương.

3. KẾT LUẬN

Lý Ông Trọng được tôn vinh là vị thần trong tín ngưỡng dân gian người Việt. Ghi chép về Lý Ông Trọng đã có nhiều thư tịch Việt Nam, Trung Quốc và học giả Việt Nam, Trung Quốc đương đại cũng đã nghiên cứu về ông. Những nghiên cứu về Lý Ông Trọng không chỉ làm sáng tỏ nhân vật thần linh trong lịch sử của người Việt mà còn là cách nhìn nhận về văn hóa, lịch sử, về bình diện chung của các nước Châu Á trong giai đoạn đầu công nguyên, giai đoạn Tần Thủy Hoàng và cho đến nay, cũng như về sau này. Cho dù tư liệu Trung Quốc hay Việt Nam cũng đều tôn vinh Lý Ông Trọng là vị thần của người Việt. Sau khi Ông Trọng mất, nhân dân đã lập đền thờ và tôn ông là vị thánh, vị thần của làng. Trong đền hiện có những bức tượng được khắc từ năm 1888, thờ Lý Ông Trọng, Bạch Tinh Công chúa, sáu người con. Ngoài ra còn lưu giữ những đạo sắc phong, những bài văn tế, nghi thức cúng bái, một quyển sách Hán văn từ thời nhà Nguyễn, nội dung chỉ dẫn cách lập tượng, ba tấm sắc phong do vua triều Nguyễn phong tặng Lý Ông Trọng, bốn tấm bia lớn (một tấm từ thời Lê Cảnh Hưng năm 1717-1786, ba tấm còn lại từ thời nhà Nguyễn), mười lăm câu đối, tám bức hoành phi, ở phía ngoài đền còn thờ sứ thần Nguyễn Văn Chát, ông là người cùng Ông Trọng sang Trung Quốc. Tại đây, ông giữ chức quan nhỏ, trông coi ngựa, ông luôn ở bên Ông Trọng để bảo vệ và trông coi sức khỏe cho Ông Trọng. Theo Trần Diệu Văn [7, tr.945] sứ thần Nguyễn Văn Chát đã chữa bệnh cho vua Tần và được phong làm “Vinh Lộc đại phu thái y viện”. Hàng năm, để nghi nhớ công lao của Ông Trọng, mỗi năm vào ngày 14-16 tháng 5 âm lịch, người dân ba thôn Thụy Phương, Hoàng Mạc và Liên Mạc cùng dâng hương, làm lễ cúng ông.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bành Đại Dực (1983), *Sơn đường tứ khảo*, quyển 149: *Thần kì-Thần*, Nxb. Thương vụ Đài Loan, Đài Bắc.
2. Đặng Xuân Khanh, *Liệt tiên truyện*, phần *Người nước ta làm quan Trung Quốc*, Hà Nội: Thư viện Viện Hán Nôm, kí hiệu: VNv_284.
3. Hòa Thân (1963), *Đại Thanh nhất thống chí*, quyển 422, Nxb. Thương vụ Đài Loan, Đài Bắc.
4. Lê Ngô Cát và Phạm Đình Toái viết, Hoàng Xuân Hãn dịch (1956), *Đại Nam quốc sử diễn ca*, hồi 7: *Nền đô hộ của nhà Đường (603-905)*, Nxb. Trường Thi.
5. Ngô Sĩ Liên (1993), *Đại Việt sử ký toàn thư*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
6. Tăng Lệ Hòa (2006), *Đại từ điển tên người Trung Quốc*, Nxb. Thư viện quốc gia - Trung tâm phục chế tài liệu microfilm, Bắc Kinh.
7. Trần Khánh Hạo, Trịnh A Tài và Trần Nghĩa (1992), *Tiểu thuyết Hán văn Việt Nam từng san*, tập 2, *Lĩnh Nam chích quái ngoài truyện - Lý Ông Trọng truyện*, Nxb. Thư cục học sinh Đài Loan, Đài Bắc.
8. Trần Diệu Văn (1983), *Thiên trung ký*, quyển 21, Nxb. Thương vụ Đài Loan, Đài Bắc.
9. Trương Tú Dân (1992), *Tuyển tập luận văn lịch sử quan hệ Trung-Việt*, Nxb. Văn sử triết, Đài

Bắc.

10. Từ Kha (1917), *Thanh bại loại sao*, phần *Khôi hài loại*, Nxb. Thương vụ Đài Loan, Đài Bắc.
11. Ủy ban nhân dân huyện Thụy Phương và Cục quản lý di sản văn hóa hợp tác biên tập (2011), *Danh nhân Lý Ông Trọng với Di tích và Lễ hội Đình Chèm*, Nxb. Văn học, Hà Nội.
12. Vĩ Hồng Bình (2007), *Nhân vật đặc biệt trong lịch sử văn hóa hai nước Việt-Trung: Ông Trọng*, Học báo trường Đại học dân tộc Quảng Tây, bản Triết học khoa học xã hội, số 1, trang 49-52.
13. Vũ Ngọc Khánh (2008), *Quan lại trong lịch sử Việt Nam*, Nxb. Thanh niên, Hà Nội.

A RESEARCH ON LY ONG TRONG THROUGH VIETNAMESE AND CHINESE HISTORICAL DOCUMENTS

Abstract: *Lý Ông Trọng is one of the most popular people who has been worshiped as God in Vietnamese culture and history. He has also been called Lý Thân in several historical documents found in China. This paper focuses on researching Lý Ông Trọng in terms of his life recorded in cultural and historical documents in Vietnam. These findings are also compared to his life as Lý Thân appeared in Chinese culture in order to recognise his contribution and achievements for the history of both countries.*

Keywords: *Lý Ông Trọng, Gods in Vietnam, Chinese culture, history.*